

Iksudu

Contents

Iksudu

Igpewun-a

Ka lalag ne *Iksudu* puun te Grigu ne linalahan ne iyan igpasabut ka “pegawe”. Te seini ne baseen, nasulat ka meytenged te pegpaawe te Magbebaye te keet-etawan din ne neuripen diye te inged ne enggaranan te Ihiptu. Migpamalehet seini ne ka Magbebaye iyan iya ka malehet ne Manama wey labew te langun, su ware egpakabalabag kandin te igkeupii rin ne eggimuwen.

Seini ne baseen, insulatan te guhuren meytenged te neula-ula te me kabuhalan ni Israil, wey nabaad seini te tatelu: 1.) ka peguripen kandan diye te Ihiptu, wey ka pegpaawe te Magbebaye kandan ne impepanguluwan din ki Muwisis ne in-anak-anak te sabeka ne prinsisa; 2.) ka pegpangabang te Magbebaye kandan te impanlupug e sikandan te me Ihiptuhanen ka egpeendiye te Bubungan ne Sinay, wey imbehayan pad sikandan te egkakeen wey egkeinum diye te bubungan; 3.) ka pegpakita te Magbebaye ki Muwisis diye te Bubungan ne Sinay, wey imbehayan din si Muwisis te Balaud wey miggimu ran te kasabutan; 4.) ne ka katammanan, iyan ka peggimu te balungbalung ne intahuan te Kasabutan wey ka impaney-paney meytenged te pegsimba.

Ka pantek ne nahuhud iya te seini ne baseen ka meytenged te neyimu te Manama te timpu ne impaawe din ka neuripen ne keet-etawan din wey impasasindeg din sikandan ne sabeka ne nasud ne due egkapallateng ne meupiya keureme.

Si Muwisis ka amana ne impurtanti ne etew kayi te guhuren wey in-alam sikandin te Manama ne iyan egpangulu te keet-etawan din puun te Ihiptu. Ka amana nataheyi te me etew ne Sapulu ne Balaud, nasulat iya kayi ne egbaseen ne diye egkakita te kapitulu daruwa ne pulu (20). Ka nenasulat te seini ne baseen Ka kabuhalan ni Israil ne impaawe diye te Ihiptu 1:1–15:21 a. Ka neuripen diye te Ihiptu 1:1–22 b. Ka pegkeetew wey pegkankanakan ni Muwisis 2:1–4:31 c. Ka pegpakannekal pegpakig-apul ni Muwisis wey ni Aarun te Paraun ne Hari te Ihiptu 5:1–11:10 d. Ka Peglihad te Panalihan wey ka pegawe te me kabuhalan ni Israil diye te Ihiptu 12:1–15:21 Ka pegligkat diye te Malalab ne Dahat peendiye te Bubungan ne Sinay 15:22–18:27 Ka Balaud wey ka kasabutan te Manama 19:1–24:18 Ka balungbalung ne intahuan te Kasabutan wey ka impaney-paney meytenged te pegsimba 25:1–40:38

Ka peguripen te me kabuhalan ni Israil

1 ¹ Seini ka me ngaran te me anak ne lukes ni Hakub ² ne migduma kandin diye te Ihiptu wey ka me pamilya ran: ² Si Rubin, si Simyun, si Libi, si Huda, ³ si Isakar, si Sabulun, si Binhamin, ⁴ si Dan, si Naptali, si Gad, wey si Asir. ⁵ Ne si Husi tapey e mule diye te Ihiptu. Pitu ne pulu (70) langun ka me kabuhalan ni Hakub.

¹ + 1:1-4: Hin 46:8-27.

² + 1:1 Te Hibruwanen: Israil.

6Nataman, migpatey e si Husi wey ka langun ne me suled din, wey ka langun ne neetew te kandan ne timpu. ⁷ ³ Piru nanganak-anak ka me kabuhalan ni Israil wey amana sikandan nabuhal-buhal. Ne puun su migmasalig e sikandan, migmaresen e sikandan wey nekeempet e te Ihiptu.

⁸ ⁴ Te naluhey-luhey e, duen e iyam ne mighari te Ihiptu ne ware nekeila ki Husi. ⁹ Ne migkahiyen din ka keet-etawan din, “Pammineg kew, amane e ne masulug ka me kabuhalan ni Israil wey madmaresen pad sikandan kanta. ¹⁰ ⁵ Sikan naa ka egpamuhawang ki eg-ayad-ayad eyew kenad sikandan egmasulug pad. Su kema ke egsaamul sikandan te me kuntere ta ne eglusud kanta, wey egpakaawe e sikandan kayi te inged ta.” ⁶ ¹¹ Purisu migkuwa sikandan te me etew ne egpangulu te me kabuhalan ni Israil eyew egpatrabahuwen te masumpit. Imbaybayran dan sikandan ne egpekeyimu te me siyudad ne egnaraganan te Pitum wey Ramisis eyew egtinesan te egkakeen wey kasangkapan te Paraun ne Hari te Ihiptu. ¹² Piru minsan impatamtamanan sikandan te egbayad-bayad, nanasnasian de iya sikandan migmasalig wey nasi e nekeempet te Ihiptu. Seeye naa, nabantalan e kandan ka me Ihiptuhanen. ¹³ Ne impatamtamanan e sikandan baybayari te me Ihiptuhanen iling te me uripen ¹⁴ wey imbaybayaran te mabbihat ne me himu. Impeyimu sikandan te me tisa wey impakehal ne me basak, wey impataman-taman sikandan ipabasuk diye te me kamet.

15Nataman, migkahiyen te Paraun ka me mangnguyamu te me Hibuwanen ne si Sipra wey si Puwa, ¹⁶ “Emun ke eg-uyamu kew te me Hibuwanen, himatayi niyu ke lukes ka bate, piru uyaha niyu ke malitan.” ¹⁷ Piru egkaaldekan te Manama ka me mangnguyamu, wey ware dan tumana ka insuhu kandan te Paraun, wey nasi dan uyaha ka me bate ne lukes. ¹⁸ Seeye naa, impeumew e te Paraun ka me mangnguyamu wey mig-insaan din, “Mania te ware niyu tumana ka insuhu ku kaniyu? Mania te ware niyu pangimatayi ka me lukes ne bate?”

19Ne migtabak ka me mangnguyamu, “Kene nahud ne iling te Ihiptuhanen ne me malitan ka me Hibuwanen ne me malitan. Eglemuwan de sikandan ke eg-anak wey eglesutan e te kene key pad egginguma ka eg-uyamu.” ²⁰ Seeye naa ka mig-upianan te Manama ka me mangnguyamu, wey nanasnasian pad iya migmasalig ka me kabuhalan ni Israil. ²¹ Ne puun su due pegkaaldekan te me mangnguyamu diye te Manama, imbehayan din sikandan te kandan ne pamilya. ²² ⁷ Nataman, insuhu te Paraun ka langun ne keet-etawan din te migkahi, “Iregpak niyu diye te Weyig ne Nilu ka langun ne lukes ne sikan pad ig-anak te me Hibuwanen, piru uyaha niyu ka langun ne malitan.”

³+ 1:7: Him 7:17.

⁴+ 1:8: Him 7:18.

⁵+ 1:10: Him 7:19.

⁶+ 1:10 wey ke, sikandan e ka egkamkamuney te tane ta.

⁷+ 1:22: Him 7:19.

Ka pegkeetew ni Muwisis

2Te seeye ne timpu, due etew ne kabuhalan ni Libi ne mig-asawa te karumaan din. ² ⁸ Naberis ka malitan wey mig-anak te lukes. Pegkakita rin ne mateles ka bate, inneles din e seini te tatelu ne bulan. ³ Piru te kene din e igpekeeles ka bate, migkuwe e sikandin te bukag ne inggimu puun te tibehew wey impiket din te tamba wey te alkitran. Intahu din dutu ka bate wey impeelat din diye te tibehawen ne diye te ilis te Weyig ne Nilu. ⁴ Ne ka atebey rin, diye egseasindeg te bayew madmariyu ka egbantey ke egkameny ka hari rin.

5Nataman, migtupang ka anak te Paraun ne Hari te Ihiptu diye te Weyig ne Nilu eyew egpamanihus. Egkalihet degma ne egmangiphipanew ka me suluhuanen din ne me malitan diye te ilis te weyig. Ne dutu, nakita rin ka bukag diye te tibehawen, wey insuhu din ka sabeka ne suluhuanen din ne eg-angayen ka bukag. ⁶ Te pegpuwas din te bukag, iyan din nakita ka bate ne migsinehew, sikan naa ka neyid-u sikandin dutu. Ne migkahi sikandin, “Anak seini te Hibruwanen.”

7Ne migparani e ka atebey te bate wey mig-insaan din e ka anak te Paraun, “Menua, egkeupian ka ne egpamitawan ku sikeykew te malitan ne Hibruwanen eyew egkapangabangan ka nikandin te egpasusu wey eglitan te bate?”

8Ne migtabak ka anak te Paraun, “Uya, pammitawi a.” Purisu mig-ayun e ka beyi-beyi wey in-umew rin e ka iney rin. ⁹ Ne migkahiyan te anak te Paraun ka malitan, “Uyana nu seini se bate wey pasusuwa nu sikandin wey litana nu. Egsuulan ku re sikeykew.” Ne in-uyan e te malitan ka bate wey impasusu rin e wey inlitan din. ¹⁰ ⁹ Te dakel e ka bate, in-uyan e sikandin te iney rin diye te anak te Paraun. Ne in-anak-anak din ka bate wey migkahi sikandin, “Egngaranan ku sikandin ki Muwisis, su in-angey ku sikandin diye te weyig.”

Ka pegpallahuy ni Muwisis diye te Midiyan

11 ¹⁰ ¹¹ Nataman, migkanakan e si Muwisis. Sabeka ne aldew, inleuy rin ka me karumaan din wey nakita rin ne amana sikandan egkabaybayan. Ne due nakita rin ne Ihiptuhanen ne miggumi te sabeka ne Hibruwanen ne karumaan din. ¹² Migpalangas-langas si Muwisis wey ware etew ne nakakita, seeye naa ka miggimatayan din e ka Ihiptuhanen wey imbunbunan din te pantad. ¹³ Te seup ne aldew, micleug-leug e man-e sikandin wey due nakita rin ne daruwa ne Hibruwanen ne migpeehetey. Ne mig-insaan din seeye se nakasale, “Mania te miggumian nu ka duma nu red ne Hibruwanen?”

⁸ + 2:2: Him 7:20; Hib 11:23.

⁹ + 2:10: Him 7:21.

¹⁰ + 2:11-14: Him 7:23-28.

¹¹ + 2:11: Hib 11:24.

14Ne migtabak ka etew, “Hentew bes ka miggimu keykew ne pangulu wey talaggukum ney? Eggimatayan e naa degma nikeykew iling te Ihiptuhanen ne innimatayan nu?” Ne dutu, naalde e si Muwisis wey nakakahi sikandin, “Nanengnengan bes te me etew ka inggimu ku?” ¹⁵ ¹² Te nahuhuran e dutu ka Paraun, eggimatayan din en iya perem si Muwisis, piru migpallahuy si Muwisis diye te Midiyan. Pegginguma rin diye, migpinpinnuu sikandin diye te lenged te belun.

16Ne due talagpanubad diye te Midiyan ne due anak ne pitu ne malitan. Nangendiye naa ka me malitan te belun eyew egpanakeru, wey innipenu dan ka egpeinuman te me ayam te amey ran. ¹⁷ Ne due degma me etew ne nanginguma ne me talagtameng te me ayam wey indeldel ran ka me malitan. Piru migweil-weil si Muwisis, impangabangan din ka me malitan wey impeinum din ka me ayam dan. ¹⁸ Te peg-uli e te me malitan diye te amey ran ne si Hitru, ¹³ mig-insaan e sikandan te amey ran, “Mania te mahaan kew re nekeuli kuntee?”

19Ne migtabak sikandan, “Uya su due matig-Ihiptu ne migpangabang kanami te me etew ne miglupig ¹⁴ kanami ne me talagtameng te me ayam. Migsakuhan key pad man-e nikandin te weyig wey impeinum din ka me ayam.”

20Ne mig-insaan din ka me anak din, “Hendei naan e sikandin? Mania te in-engkeran niyu sikandin? Ipeendini niyu kayi eyew egpakakeen.”

21Ne impalasud e si Muwisis. Nataman, mig-uyun si Muwisis ne diye eg-ugpe te engki Hitru, wey impaasawaan sikandin ni Hitru te anak din ne si Sipura. ²² Nataman, mig-anak e si Sipura te lukes wey migkahi si Muwisis, “Egngaranan ku ka bate ki Girsum su nakalapu e re te seini ne inged.”

23Naluhey-luhey ka miglihad, migpatey e ka Paraun. Piru migdeg-uy red ka me kabuhalan ni Israil ne neuripen su egkabaybayaran sikandan, wey migpangananey sikandan ne egbulihan. Ne nekeuma diye te Manama ka pegpangananey ran, ²⁴ ¹⁵ wey narineg din ka pegdeg-uy ran. Ne nasuman-suman te Manama ka kasabutan din ki Abraham, ki Isaak, wey ki Hakub. ²⁵ Nakita rin ka egkeula-ula te me kabuhalan ni Israil wey neyid-u sikandin kandan.

Ka peg-umew te Manama ki Muwisis

¹² + 2:15: Him 7:29; Hib 11:27.

¹³ + 2:18 Te Hibruwanen: Riyuil. Alukuy te Manama ka igpasabut te sika ne ngaran.

¹⁴ + 2:19 Te Hibruwanen: migpaawe kanami te belad te me talagtameng.

¹⁵ + 2:24: Hin 15:13-14.

3Due aldew ne migtanggu si Muwisis te me karniru te anuhang din ne si Hitru, ka talagpanubad diye te Midiyan. In-uyan din ka me karniru diye te limang te disirtu, wey nekeuma sikandin diye te Sinay,¹⁶ ka bubungan te Manama.²¹⁷ Ne migpakita ka panalihan te Magbebaye ne Manama kandin ne migbaluy ne hapuy diye te egkalegleg ne sapinit. Ne nakita ni Muwisis ne nalegleg ka sapinit piru ware seeye natutung.³ Te sikan de, nakakahi si Muwisis, “Kein-inuwan amana sika! Mania te ware natutung sika se sapinit? Egdandaniyan ku la wey egmelmelehan ku.”

4Te pegkakita te Magbebaye ne Manama ne egparani e si Muwisis eyew egtengteng dutu, in-umew rin e sikandin puun te elat-elat te sapinit te miggendue, “Muwisis, Muwisis!”

N e migtabak si Muwisis, “Nekey-a?”

5Migkahi ka Manama, “Kene ka dani-rani. Luunga nu ka sandal nu su matulus ka inged ne migsasindehan nu.⁶ Sikeddiey ka Manama te amey nu, ka Manama ni Abraham, ka Manama ni Isaak, wey ka Manama ni Hakub.” Seeye de iya, imbukusan e ni Muwisis ka ulaula rin su naaldek sikandin ne egpitew te Manama.

7Ne migkahi ka Magbebaye ne Manama, “Naay-ayaran ku nakita ka kalasayan te keet-etawan ku diye te Ihiptu, wey narineg ku ka pegpangananey ran tenged te pegleig-leig kandan te migpangulu kandan te pegtrabahu. Neyid-u a kandan te mig-antus,⁸ wey miggendini a eyew egluwasen ku sikandan puun te me matig-Ihiptu, wey eg-uyanen ku sikandan diye te inged ne maluag wey meupiya ka tane wey dakel se eg-uma.¹⁸ Mig-ugpaan seini kuntee te me Kanaanen, me Hitihanen, me Amurihanen, me Pirisihanen, me Hibihanen, wey te me Hibusihanen.⁹ Ne kuntee, narineg ku iya ka pegpangananey te me kabuhalan ni Israil wey nakita ku ke immenu sikandan te egbayad-bayad te me matig-Ihiptu.¹⁰ Ne sikeykew naa, igpeendiye ku sikeykew te Paraun ne Hari te Ihiptu eyew eg-angayen nu diye ka keet-etawan ku ne me kabuhalan ni Israil.”

11Piru migkahi si Muwisis, “Hentew e kun naa ubag seini se eggendiye te Paraun, wey eg-angey te me kabuhalan ni Israil ligkat te Ihiptu?”

12Ne migkahi ka Manama, “Egdumaan ku re sikeykew, wey seini ka palinneu ne insuhu ku iya sikeykew. Emun ke egkaangey nud e sikandan ligkat te Ihiptu, egsimbeen a nikaniyu kayi te seini ne bubungan.”

¹⁶ + 3:1 Te Hibuwanen: Hurib. Dangeb seini ne ngaran te Sinay.

¹⁷ + 3:2-10: Him 7:30-34.

¹⁸ + 3:8 Te Hibuwanen: tane ne egtulayasan te gatas wey teneb.

13¹⁹ Ne mig-inse si Muwisis, “Na, emun ke eggendiyaan ku ka me kabuhalan ni Israil wey egkahiyan ku sikandan te insuhu a te Manama te me kabuybuyahan dan, nekey naa ka igtabak ku kandan ke eg-insaan a ke nekey ka ngaran nu?”

14²⁰ Ne migtabak ka Manama, “Sikeddiey iya Sikeddi.²¹ Seini inangen nu te me kabuhalan ni Israil: Sikandin se egngaranan te ‘Sikeddi,’ iyan migpeendini keddi te kaniyu.”¹⁵ Migkahiyan pad man-e te Manama si Muwisis, “Ihuhud nu seini te me kabuhalan ni Israil: ‘Ka Magbebaye ne Manama te me kabuybuyahan niyu ne si Abraham, si Isaak, wey si Hakub, ka migpeendini keddi te kaniyu.’ Magbebaye ne Manama²² ka ngaran ku te ware egkatamanan wey sika ka igngaran keddiey te langun ne kabuhalan keureme.¹⁶ Hipanew kad wey libulunga nu ka me igbuyag te me kabuhalan ni Israil, wey nangen nu sikandan, ‘Ka Magbebaye ne Manama te me kabuybuyahan niyu ne si Abraham, si Isaak, wey si Hakub, migpakita keddi wey migkahi, “Migtan-tanuran ku sikaniyu wey nakita ku ka neula-ula niyu kayi te Ihiptu.¹⁷ Ne migsaad ad ne egpangabangan ku sikaniyu se egkalasey kayi te Ihiptu, wey eg-uyanen ku sikaniyu diye te inged ne meupiya ka tane wey dakel se eg-uma ne nangugpaan te me Kanaanen, me Hitihanen, me Amurihanen, me Pirihsihanen, me Hibihanen, wey te me Hibusihanen.” ’

18“Egkabennalan sikandan te iglalag nu wey egmarumeey kew e peendiye te Paraun. Ne nangen nu ka Paraun, ‘Ka Magbebaye ne Manama te me Hibruwanen, migpakita kanami. Sikan naa ka peyipanawa key ubag nikeykew te tatelu ne aldew peendiye te disirtu eyew egpakapanubad key te Magbebaye ne Manama ney.’¹⁹ Piru nakanengneng a ne kene kew egpeyipanawen te Paraun angin e ke egkapehes sikandin.²⁰ Purisu eglegparan²³ ku ka me Ihiptuhanen te langun ne me kein-inuwan ne eggimuwen ku diye te kandan. Egkataman, egpeyipanawen kew e te Paraun.

21²⁴ “Ne egbulihan ku sikaniyu eyew eg-ay-ayaran kew te me Ihiptuhanen eyew due egkeuyan niyu te peggipanew niyud e.²² Ka langun ne malitan ne Hibruwanen, egpabuyuen te me kumbale, me mahal ne me balieg, wey me bulawan diye te me sumbaley ran ne me Ihiptuhanen wey te me mahaliyug dan. Ne ipasaluub niyu naa seini te me anak niyu. Ne nekeiling de te impan-gahawan niyu ka me Ihiptuhanen te me kasangkapan dan.”

Ka pegbehey te Manama ki Muwisis te gem

¹⁹ + 3:13: Iks 6:2-3.

²⁰ + 3:14: Imp 1:4,8.

²¹ + 3:14 Ka ngaran ne “Sikeddi iya Sikeddi” iyan igpasabut seeye se kene egkaawe wey layun due puun pad dengan, kuntee, wey keureme.

²² + 3:15 Nekeg-iling de ka igpasabut te Magbebaye ne Manama kayi wey ka ‘Sikeddi iya Sikeddi’ te birsikulu 14.

²³ + 3:20 Te Hibruwanen: egketengen ku ka belad ku wey egbarasan ku.

²⁴ + 3:21-22: Iks 12:35-36.

4Ne intabak ni Muwisis ka Manama, “Egmemenu e naan e ke kene sikan-dan eppalintutuu keddi wey kene eppammineg keddi? Kema ke egkahi sikan-dan te ware ka migpakita keddiey.”² Ne mig-insaan sikandin te Magbebaya ne Manama, “Nekey sika se miggen-genan nu?”

Ne migtabak si Muwisis, “Tuked.”³ Ne ingkahiyen sikandin te Manama, “Iantug nu sika due te tane.” Seeye naa, in-antug ni Muwisis ka tuked din diye te tane wey migbaluy e ne uled. Te sikan de iya, naaldek sikandin wey migpallahuy e.⁴ Piru migkahiyen sikandin te Manama, “Sinagkawa nu ka ikug te uled.” Purisu, insinagkew ni Muwisis ka ikug te uled wey nahen-genan din e, wey migbaluy e man-e ne tuked.⁵ Migkahi ka Manama, “Himuwa nu sika ne kein-inuwan eyew eppalintutuu sikandan ne migpakita a keykew se Magbebaya, ka Manama te me kabuybuyahan dan ne si Abraham, si Isaak, wey si Hakub.”

6Ne migkahiyen pad man-e sikandin te Manama, “Isaluksuk nu ka belad nu due te akeb te kumbale nu.” Ne insaluksuk en iya ni Muwisis ka belad din wey te inggeun din e, migmaangkag-angkag e ka belad din iling te migpepahis.²⁵ ⁷ Migkahiyen e man-e sikandin te Manama, “Iabey nu isaluksuk ka belad nu te akeb te kumbale nu.” Insaluksuk din e man-e ka belad din wey te inggeun din e, ne neulian e ka belad din.⁸ Migkahi ka Manama, “Ke kene sikan-dan eppalintutuu te hun-a ne kein-inuwan, eppalintutuu e sikandan te ikarangeb.⁹ Ke kene pad iya man-e sikan-dan eppalintutuu keykew wey kene eglinga-linga te iglalag nu minsan eppakakite e sikandan te daruwa ne kein-inuwan, sakug ke naa te weyig puun te Weyig ne Nilu wey iitis nu seini diye te tane, wey egbaluy e seini ne langesa.”

10Ne migkahiyen ni Muwisis ka Magbebaya ne Manama, “Etuwey Magbebaya, kena a ne meupiya ne eglalag puun pad dengan wey minsan iya kuntee te migpakiglalag kad keddiey te suluhuanen nu. Mananey a ne eglalag, wey kena a ne meupiya ne eglalag.”

11Ne migkahiyen sikandin te Magbebaya ne Manama, “Hentew bes ka miggimu te be-be te etew? Hentew-a ka miggimu te etew ne kene egdineg wey ke ummew naa? Hentew-a ka miggimu te etew ne eppakakita wey ke butud naa? Kene naa ne sikeddi se Magbebaya ne Manama?”¹² Purisu hendiye ka su egbulihan ku sikeykew te eglalag wey eppanuluen ku sikeykew ke nekey ka iglalag nu.”

13Piru migkahi si Muwisis, “I-i, suhu kad e ubag te duma Magbebaya.”

²⁵ + 4:6 Te Hibruwanen: iling te migkehal ne weyig.